

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Kž-rz 8/2020-4

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Ranka Marijana kao predsjednika vijeća, te Melite Božičević-Grbić, Ileana Vinja, dr. sc. Marina Mrčele izvan. prof. i Perice Rosandića kao članova vijeća uz sudjelovanje više sudske savjetnice-specijalistice Maje Ivanović Stilinović kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. D. P. i dr., zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. Osnovnog Krivičnog zakona Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 53/91., 39/92., 91/92., 31/93., 35/93., 108/95., 16/96. i 28/96. – dalje: OKZRH), odlučujući o žalbama državnog odvjetnika, oštećenika i braniteljice opt. D. P. podnesenim protiv presude Županijskog suda u Zagrebu od 11. prosinca 2019. broj K-RZ-8/18 u sjednici održanoj 6. listopada 2022.,

p r e s u d i o j e:

I. U povodu žalbi državnog odvjetnika, braniteljice opt. D. P., odvjetnice Z. S. i oštećenika A. C. i K. B., a po službenoj dužnosti, preinačuje se prvostupanjska presuda u pravnoj oznaci djela i izriče da je opt. D. P., radnjama za koje je proglašen krivim pod toč. 1. i toč. 2. izreke pobijane presude, počinio jedno kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava, ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

II. Uslijed odluke pod I., preinačuje se prvostupanjska presuda u odluci o kazni na način da se opt. D. P. zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH zbog kojeg je sada proglašen krivim, na temelju te zakonske odredbe, osuđuje na kaznu zatvora u trajanju 15 (petnaest) godina.

III. Odbijaju se žalbe državnog odvjetnika, braniteljice opt. D. P., odvjetnice Z. S. i oštećenika A. C. i K. B. kao neosnovane te se u pobijanom, a nepreinačenom dijelu potvrđuje prvostupanjska presuda.

Obrazloženje

1. Prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Zagrebu opt. D. P., kojemu je suđeno u odsutnosti, proglašen je krivima zbog dva kaznena djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH za koja su mu utvrđene pojedinačne kazne zatvora, u trajanju od jedanaest godina za djelo iz toč. 1. izreke i trinaest godina za djelo iz toč. 2. izreke pa je na temelju čl. 43. st. 2. toč. 2. OKZRH osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju petnaest godina.

1.1. Na temelju čl. 148. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine", broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17. - dalje: ZKP/08.-17) opt. D. P. je naloženo podmiriti troškove kaznenog postupka u paušalnoj svoti 20.000,00 kn kao i trošak branitelja po službenoj dužnosti koji će biti naknadno određen.

1.2. Istom je presudom, na temelju čl. 453. ZKP/08.-17, opt. S. M. oslobođen od optužbe da bi počinio kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH (opisano pod toč. 1. izreke) dok na temelju čl. 149. st. 1. ZKP/08.-17 troškovi kaznenog postupka iz čl. 145. st. 2. toč. 1.-5. ZKP/08.-17 te nužni izdaci optuženika i nužni izdaci i nagrada branitelja padaju na teret proračunskih sredstava.

1.3. Na temelju čl. 158. st. 2. i 3. ZKP/08.-17 oštećenici A. C. i K. B. su s imovinskopravnim zahtjevom upućeni u parnicu.

2. Protiv ove presude žalbu su podnijeli:

- državni odvjetnik zbog „pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja ... u odnosu na II optuženog S. M. [oslobađajući dio presude], odluke o kazni...u odnosu na I optuženog D. P. [i] zbog rješenja o izdvajanju nezakonitih dokaza od 28. studenog 2019“ s prijedlogom da se pobijana presuda preinači „ u smislu žalbenih navoda odnosno...ukine.“;

- ošt. K. B. i ošt. A. C. putem opunomoćenika K. Č. odvjetnika iz Z., zbog odluke o imovinskopravnom zahtjevu i odluke o izdvajanju nezakonitih dokaza. Predlažu „preinačiti prvostupanjsku presudu na način da se usvoji imovinskopravni zahtjev u cijelosti, te da se prilikom odlučivanja u žalbenom postupku koriste i iskazi svjedoka T. i K.“;

- braniteljica opt. D. P., Z. S., odvjetnica iz S., zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja s prijedlogom da se pobijana presuda preinači i optuženika „u cijelosti oslobodi optužbe.“

3. Državni odvjetnik je odgovorio na žalbu braniteljice opt. D. P.

4. Na temelju čl. 474. st. 1. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine", broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. - odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12.,

56/13., 145/13., 152/14., 70/17. i 126/19.) spis je bio dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

5. Žalbe državnog odvjetnika, oštećenika i braniteljice opt. D. P. nisu osnovane.

6. Nije u pravu braniteljica opt. D. P. kada tvrdi da se bitna povreda odredaba kaznenog postupka „sastoji se u tome što se presuda temelji na dokazima prikupljenim u istrazi koju su provodila paradržavna tijela tzv. SAO Krajine, dakle nezakonitim dokazima.“

6.1. Naime, obrana je na raspravi predložila izdvajanje niza dokumenata (navedenih u optužnici pod toč. 1., 5., 6., 7., 24., 25., 29. – 33. i 42.) smatrajući da se radi o nezakonitim dokazima. Prvostupanjski sud je osnovano taj prijedlog odbio ne nalazeći ispunjenim niti jedan razlog iz čl. 10. st. 2. ZKP/08.-17 zbog kojeg bi navedeni dokumenti (npr. krivična prijava, preslika dnevnika događaja SJB Petrinja, rješenje o provođenju istrage, rješenje o ukidanju pritvora itd.) bili nezakoniti dokazi. Premda se radi o dokumentaciji nastaloj na području tzv. Republike Srpske Krajine, na istu se primjenjuje Zakon o konvalidaciji ("Narodne novine" broj 104/97.), kako to ispravno i podrobno obrazlaže sud prvog stupnja pa se na te razloge upućuje žaliteljicu. Ovo tim više što je o identičnom prigovoru pravomoćno odlučeno još u fazi optuživanja (rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 22. svibnja 2018. broj Kž-rz-8/2018).

7. Državni odvjetnik problematizira odluku prvostupanjskog suda kojom su u cijelosti izdvojeni zapisnici o iskazima svjedoka D. K. i R. T., po svemu sudeći smjerajući time na bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 3. ZKP/08.-17. Navodi da su svjedoci ispitani temeljem zamolnice za pružanje međunarodne pravne pomoći, sukladno odredbama postupnog prava Republike Srbije pred sucem za prethodni postupak Višeg suda u Beogradu „te se nisu samo očitovali o izjavi koju su dali u policiji (svjedok K.) odnosno garnizonu (svjedok T.)“ već su iskazivali i o svojim neposrednim zapažanjima. Smatra pogrešnim zaključak prvostupanjskog suda da su iskazi „u cijelosti plod tzv. otrovne voćke zbog čega ih treba u cijelosti izdvojiti kao nezakonit dokaz.“

7.1. U pravu je državni odvjetnik da je prvostupanjski sud nepravilno postupio kada je u cijelosti izdvojio zapisnike o iskazima spomenutih svjedoka. Nije sporno da su svjedocima tijekom zakonito provedenog ispitivanja predložene izjave koje su dali u neformalnom obliku tijekom izvida kaznenih djela. Stoga je samo te dijelove iskaza trebalo izdvojiti kao nezakonit dokaz. Drugim riječima u pravu je državni odvjetnik da je prvostupanjski sud u tijeku rasprave nepravilno primijenio odredbe o izdvajanju dokaza na kojima se ne može temeljiti sudska odluka.

7.2. Međutim, kako su spomenuti svjedoci ponovno ispitani o svim okolnostima relevantnim za ovaj kazneni postupak, a državni odvjetnik u žalbi nije naznačio zbog čega bi propust prvostupanjskog suda bio od utjecaja na presudu, bilo u oslobađajućem dijelu, a osobito u osuđujućem, niti to nalazi ovaj drugostupanjski sud, uočena nepravilnost ne iziskuje ukidanje prvostupanjske presude.

8. Slijedom navedenog nisu osnovane žalbe zbog bitnih povreda odredaba kaznenog postupka, a ni ovaj sud pri ispitivanju pobijane presude nije našao da su počinjene povrede procesnog zakona iz čl. 476. st. 1. toč. 1. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine", broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19. i 80/22. - dalje: ZKP/08.-22), na koje kao sud drugog stupnja pazi po službenoj dužnosti.

9. Oспорavajući pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja u odnosu na oslobađajući dio prvostupanjske presude državni odvjetnik smatra dokazanim da je opt. S. M. osoba koja je zajedno sa opt. D. P. ubio civile S. i P. C. Upire na neistinitost obrane da protiv njega nije vođen nikakav kazneni postupak, dok s druge strane priznaje da je poznavao opt. D. P. Nabraja i iskaze svjedoka koji imaju saznanja o predmetnom događaju. Od materijalnih dokaza ukazuje na činjenicu da je na mjestu stradavanja žrtava pronađena i jedna, od ukupno pet, čahura koja nije ispaljena iz automatske puške oduzete od opt. D. P. što sve u ukupnosti, po mišljenju državnog odvjetnika, „predstavlja zaokruženi krug indicija da su upravo I optuženi D. P. i II optuženi S. M. iz vatrenog oružja ubili S. i P. C.“

9.1. Braniteljica opt. D. P. također smatra da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, odnosno da je prvostupanjski sud „zanemario primjenu načela in dubio pro reo“. U odnosu na ubojstvo obitelji C. da postoji jedini indicij, balističko vještačenje, koji „sam po sebi nije dovoljan“ za zaključak da je djelo počinio opt. D. P. Ističe da je očevid obavljen 8. siječnja 1992., „tek 2 dana nakon počinjenja djela“, da lice mjesta nije bilo osigurano i u potpunosti je izmijenjeno „i od strane počinitelja, a i od strane stanovnika sela J.“ te da nije utvrđeno potječu li rane na tijelima žrtava od metaka iz puške koju je dužio opt. D. P., dok prema sudsko medicinskom vještaku vrlo vjerojatno sve rane na tijelima žrtava ne potječu od istog oružja. Kritizira svjedočenje N. S. čiji iskaz smatra nepouzdanim. Jednako tako, u odnosu na ubojstvo članova obitelji K. (toč. 2. izreke), jedini je indicij iskaz svjedoka R. T. koji i pod uvjetom da je istinit „sam po sebi nikako nije dovoljan za zaključak da je navedeno nedjelo počinio upravo I-okrivljeni.“

10. Žalbenim navodima stranaka nisu dovedena u pitanje činjenična utvrđenja i iz toga izvedeni zaključci prvostupanjskog suda koji je pomnom, temeljitom i savjesnom ocjenom dokaza pravilno zaključio nedvojbeno dokazanim da je opt. D. P. počinitelj ubojstva civila iz obitelji C. i K., dok je opt. S. M. osnovano oslobođen optužbe.

10.1. Prema pravilnoj raščlambi prvostupanjskog suda, nije sporno da su počinjeni zločini ubijanjem civila iz vatrenog oružja u vrijeme i na način opisan u optužnici, već je sporan identitet počinitelja jer obojica optuženika negiraju učešće u inkriminiranim radnjama.

10.2. Prije svega valja istaknuti da niti jedan od ispitanih svjedoka u postupku nema izravnih, neposrednih saznanja o počiniteljima predmetnih zločina. Stoga je u pravu prvostupanjski sud da se personalni dokazi odnose „uglavnom na javni pogovor“, tim više što iz dokazne građe nedvojbeno proizlazi da su protiv obojice optuženika poduzimane mjere u svrhu kaznenog progona što je očito bilo predmetom razgovora među stanovništvom.

10.3. Međutim, osim navedenog na opt. D. P. kao počinitelja zločina na štetu S. i P. C. upućuju i materijalni dokazi izuzeti sa mjesta stradavanja žrtava te balističko vještačenje. Iz „zapisnika o uviđaju“ od 8. siječnja 1992. razvidno je da je očevid proveden dan prije, 7. siječnja 1992. od 10,30 do 14 sati, u mjestu J., da su pronađena mrtva tijela S. i P. C. te da je „u neposrednoj blizini gdje su pronađeni tragovi krvi pronađeno ... pet komada čaura cal 7,62 mm...koje su izuzete“. Prema tome, očevid nije proveden nakon dva dana od djela kako tvrdi braniteljica opt. D. P., na mjestu događaja su pronađeni tragovi počinjenog zločina dok je balističkim vještačenjem utvrđeno da četiri čahure (od pet dostavljenih) potječu od metaka ispaljenih iz automatske puške koja je oduzeta od opt. D. P.. Navedeno valja povezati sa nalazom i mišljenjem sudsko medicinskog vještaka prof. dr. sc. D. M., prema kojem su smrtonosne ozljede glave kod S. i P. C. nastale djelovanjem brzih projektila koji se ispaljuju iz dugocijevnog vatrenog oružja kakva je i automatska puška cal. 7,62 mm. Shodno takvom stanju dokazne građe, te imajući na umu i liniju obrane opt. D. P. (negiranje bilo kakve povezanosti sa djelima), to i prema ocjeni ovog drugostupanjskog suda navedeni sklop činjenica vodi nedvojbenom zaključku da je opt. D. P. počinitelj terećenog djela.

10.4. Premda je u pravu državni odvjetnik da je uz opt. D. P. u zločinu sudjelovala još jedna osoba, na što upućuje pronađena peta čahura koja ne pripada metku ispaljenom iz automatske puške opt. D. P., osnovano prvostupanjski sud ocjenjuje da za osudu opt. S. M. nema dovoljno dokaza. Personalni dokazi na koje se poziva državni odvjetnik potvrđuju tvrdnju optužbe o sudjelovanju dvije osobe u odvođenju članova obitelji C. iz njihova doma i usmrćenju iz vatrenog oružja. Međutim, nitko od svjedoka nema izravnih saznanja o sudjelovanju opt. S. M. u događaju, niti svjedoci povezuju optuženike kao prijatelje ili poznanike, a k tome su pripadali i raznim postrojbama, kako sve razumno obrazlaže sud prvog stupnja. Državni odvjetnik u žalbi prenosi dijelove iskaza svjedoka za koje smatra da podupiru optužbu (da B. Ž. čuje razgovor dvije osobe a potom čuje da su počinitelji uhvaćeni i u zatvoru, B. N. je „čuo da su baš optuženici ...ubili zubare“, N. S. koji je kao istražni sudac tijekom istrage saznao od jednog od braće J. da je prepoznao upravo optuženike [„saznao kako je jedan od njih vidio okrivljenike na povratku u P.“-list 112 spisa], N. B. je čuo da su C. u J. ubila dva čovjeka od kojih se jedan prezivao P., R. B. ja saznao za ubojstvo i da su P. i M. bili za to optuženi, dok su M. M. tijekom ispitivanja supruge opt. D. P. policajci rekli da je zajedno sa jednim prijateljem ubio C.). Međutim, kako se ne radi o izvornim saznanjima svjedoka o činjenicama predmetnog događaja odnosno identitetu počinitelja niti postoji drugi dokaz koji bi iste potkrijepio, ispravna je ocjena prvostupanjskog suda da navedene usmjeravajuće okolnosti nisu dostatne za pouzdan zaključak o krivnji opt. S. M. (str. 24, odlomak 5 i 6 presude). Taj zaključak prihvaća i ovaj drugostupanjski sud, a žalbeni navodi ga ne dovode u sumnju.

10.5. Što se tri ubijena člana obitelji K. (toč. 2. izreke presude), u pravu je prvostupanjski sud da je uz spomenute indicije (vidi odlomak 10.2.) od osobitog značaja iskaz svjedoka R. T. Svjedok opisuje da je kritične večeri zajedno sa opt. D. P. bio u patroli, optuženik je upravljao vozilom i dolaskom do ulice V. V., koja nije pripadala njihovom području patroliranja, bez objašnjenja na upit svjedoka kamo idu,

izašao iz vozila, ponio sa sobom pištolj i automatsku pušku (cal 7,62) i vratio se nakon pola sata, a u međuvremenu je svjedok čuo pucnje. Ni povratkom u vozilo na upite svjedoka gdje je bio i što je radio opt. D. P. nije ništa odgovorio. Imajući na umu da su sve tri žrtve ubijene vatrenim oružjem u svojoj kući, u ulici V. V., koja nije pripadala području koje je optuženik trebao nadzirati, da je optuženik bez ikakvog objašnjenja napustio vozilo uzevši oružje nakon čega svjedok čuje pucnje, da je od optuženika oduzeta puška cal 7,62, a na mjestu događaja su prema zapisniku o očevidu pronađene čahure cal 7,62 mm, to je i po ocjeni ovog suda nedvojbeno dokazana krivnja opt. D. P. za ovo djelo.

11. Prema tome, na temelju valjano analizirane dokazne građe, prvostupanjski sud je pravilno utvrdio postojanje svih odlučnih činjenica za postojanje kaznene odgovornosti opt. D. P. pa je neutemeljeno žalbeno smjerenje braniteljice o propustu primjene pravila in dubio pro reo. Slijedom navedenog nisu osnovane žalba braniteljice opt. D. P. i državnog odvjetnika zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.

12. Međutim, ispitujući pobijanu presudu po službenoj dužnosti sukladno čl. 476. st. 1. toč. 2. ZKP/08-22, utvrđena je povreda kaznenog zakona na štetu opt. D. P. jer u konkretnom slučaju nije bilo mjesta osudi za dva kaznena djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i shodno tome primjeni odredaba o stjecaju. Naime, kod kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH zaštitni objekt je civilno stanovništvo, dakle dio stanovništva koji nije uključen u ratne operacije pa broj žrtava pojedinog ratnog zločina nije od utjecaja na broj kaznenih djela koje počinji dotični počinitelj. Nadalje, u konkretnom slučaju, opt. D. P. poduzima radnje u istom svojstvu, kao pripadnik milicije tzv. Republike Srpske Krajine, u istom okruženju, u P., i sa odmakom od petnaest dana (22/23. prosinac 1991. i 6. siječnja 1992.) pri čemu je način počinjenja djela vrlo sličan (ulazak u domove civila hrvatske nacionalnosti i ubijanje vatrenim oružjem). Prema tome, s obzirom na isto svojstvo počinitelja te okolnosti pod kojima su djela počinjena na istom prostoru uz blisku vremensku povezanost postoje subjektivni i objektivni objedinjujući faktori da radnje optuženika čine jedno produljeno kazneno djelo. Stoga je pobijanu presudu u osuđujućem dijelu trebalo preinačiti u pravnoj oznaci djela te radnje za koje je opt. D. P. proglašen krivim u toč. 1. i 2. izreke pobijane presude pravilno pravno označiti kao jedno kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH (toč. I. ove presude).

13. Državni odvjetnik se žali zbog odluke o kazni, prigovara da je prvostupanjski sud prevelik značaj dao proteku vremena kao olakotnoj okolnosti, a da nije u dovoljnoj mjeri vrednovao bezobzirnost izraženu prilikom počinjenja kaznenog djela. Žalba braniteljice opt. D. P. podnijeta zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja u sebi sadrži i žalbu zbog odluke o kazni.

14. Razmotrivši odluku o kazni povodom žalbi stranaka i uslijed preinake u pravnoj oznaci djela, ovaj drugostupanjski sud ocjenjuje da osuda na kaznu zatvora u trajanju petnaest godina predstavlja odgovarajući izraz društvene osude za počinjeno kazneno djelo te će utjecati na ostvarenje generalne i specijalne prevencije. Naime, unatoč znatnog protoka vremena od djela, radi se osobito bešćutnom postupanju

optuženika prema nezaštićenim civilima hrvatske nacionalnosti koji su ostali živjeti na okupiranom području pri čemu je pogubljen pet nedužnih osoba u vlastitom domu (troje iz obitelji K.) odnosno odvođenjem iz doma u obližnje selo (dvoje iz obitelji C.) pa nema mjesta izricanju blaže kazne. Istovremeno, imajući na umu da kazna zatvora u trajanju petnaest godina predstavlja opći zakonski maksimum kazne zatvora u odnosu na primijenjeno materijalno pravo – OKZRH te da je optuženik ovom presudom osuđen za jedno kazneno djelo, neosnovano državni odvjetnik predlaže izricanje strože kazne.

15. Oštećenici pobijaju odluku o imovinskopravnom zahtjevu „iz ...razloga bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pogrešne primjene materijalnog prava.“ Smatraju da su osuđujućim dijelom presude „utvrđene ... pretpostavke odgovornosti I-okrivljenog D. P. za nastalu štetu“ te da je prvostupanjski sud imao dovoljnu činjeničnu osnovu za odlučivanje o zahtjevu. Prigovaraju da je odbijanjem odlučivanja o imovinskopravnom zahtjevu prvostupanjski sud ograničio pravo oštećenika na pristup sudu čime da je povrijeđeno pravo oštećenika na pravično suđenje, uz posljedičnu povredu materijalnog prava.

15.1. Prvostupanjski sud je oštećenike sa imovinskopravnim zahtjevom uputio u parnicu ocijenivši da bi se raspravljanjem o istome znatno odugovlačio ovaj kazneni postupak i da nema pouzdane osnove za potpuno ni djelomično presuđenje. Ova je odluka zakonito utemeljena na odredbama čl. 153. st. 1. i čl. 158. st. 2. ZKP/08-17, pri čemu potonja ne nalaže obligatorno, već fakultativno dosuđivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku. Oštećenici time nisu ograničeni niti uskraćeni u pravu ostvarivanja zahtjeva kojeg mogu ostvariti u parničnom postupku pa je žalba oštećenika zbog odluke o imovinskopravnom zahtjevu neosnovana.

15.2. Oštećenici su u žalbi problematizirali i odluku prvostupanjskog suda o izdvajanju zapisnika o iskazima svjedoka kao nezakonitih dokaza. Međutim, prema odredbi čl. 464. st. 4. ZKP/08.-17 oštećenici mogu pobijati presudu samo zbog odluke o njihovim troškovima kaznenog postupka i odluke o imovinskopravnom zahtjevu. Stoga glede pitanja zakonitosti spomenutih dokaza nema mjesta ocjenjivanja žalbenih navoda oštećenika, ali je o istome odlučeno povodom žalbe državnog odvjetnika (vidi odlomak 7.-7.2.).

16. Slijedom navedenog, na temelju čl. 486. st. 1. i čl. 482. ZKP/08.-22 odlučeno je kao u izreci ove presude.

Zagreb, 6. listopada 2022.

Predsjednik vijeća:
Ranko Marijan, v.r.